

Materiał ćwiczeniowy dla nauczycieli języka polskiego. Kompetencje literackie i kulturowe w wypracowaniu na poziomie rozszerzonym

Zamieszczone w materiale wypracowanie zostało napisane przez ucznia na temat egzaminacyjny opublikowany w [Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego \(część pisemna na poziomie rozszerzonym\) od roku szkolnego 2022/2023](#).

Dokonaj oceny wypracowania zgodnie z **zasadami oceniania** podanymi na str. 16–30 ww. *Informatora*.

1. Przyznaj punkty w poszczególnych kryteriach i sformułuj uzasadnienie oceny.
2. Oznacz błędy w pracy zgodnie z poniższą instrukcją.

Instrukcja oznaczania błędów w wypracowaniu

Na lewym marginesie oznacz błędy:

- rzeczowe – podkreśl czerwoną linią fragmenty zawierające błąd (albo zaznacz te fragmenty pionową linią), a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **rzecz**.
- w spójności – w tekście wypracowania zaznacza symbolem $\sim$ zaburzenia w spójności między zdaniem, a symbolem [zaburzenia w spójności między akapitami; na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **sp**.
- usterki w podziale tekstu w zakresie struktury akapitów – zaznacza w tekście wypracowania symbolem], a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **str**.

Na prawym marginesie oznacz błędy:

- językowe – podkreśl czerwoną linią błędnie użyty wyraz lub sformułowanie, a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **jęz**.
- ortograficzne – podkreśl czerwoną linią wyraz z błędem, a na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **ort**.
- interpunkcyjne – brakujący znak interpunkcyjny zaznacz w tekście wypracowania symbolem $\surd$, a zbędny – symbolem x; na marginesie zapisz skrót błędu, tj. **int**.

Uwaga. Powtórzone dokładnie ten sam błąd ortograficzny lub językowy liczy się jako jeden błąd, w wypracowaniu podkreśla się błędnie zapisany wyraz, a na marginesie zapisuje skrót błędu, tj. **ort** lub **jęz**, otoczonym kółkiem, np.

3. Omów swoją ocenę z innym nauczycielem.
4. Porównaj swoją ocenę i uzasadnienie z oceną wzorcową i komentarzem, opracowanymi przez ekspertów CKE i OKE. Ocena ekspertów zostanie zamieszczona na stronie internetowej CKE **22 lutego 2022 r.**

Temat

Autobiografizmu czy reprezentowanej przez pisarza postawy autobiograficznej w literaturze nie należy rozpatrywać w kategoriach dokumentalnego i szczegółowego odzwierciedlenia życia jednostki. Jest to raczej konwencja, która zależnie od kultury artystycznej i światopoglądu epoki, w różnym stopniu i w różny sposób dopuszcza do ujawnienia podmiotowego „ja”, posiadającego cechy autora, mniej lub bardziej zauważalne. (Edyta Dziewońska)

Rozważ, jaką rolę odgrywa autobiografizm w kreacji świata w dziełach literackich różnych epok. Punktem wyjścia do rozważań uczyn fragment tekstu Edyty Dziewońskiej.

W pracy odwołaj się do

- wybranej lektury obowiązkowej
- tekstów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Komentarz do polecenia

Polecenie kieruje uwagę zdającego na dzieło literackie jako przedmiot refleksji o charakterze teoretycznoliterackim, w tym przypadku – na autobiografizm jako konwencję pisarską. Co więcej, cytata autorstwa Edyty Dziewońskiej wskazuje kierunek refleksji dla autora wypracowania: rozważania powinny dotyczyć nie tyle tropienia wątków autobiograficznych w tekście, ile sposobów ujawniania podmiotu autorskiego w tekście, które zależą zarówno od koncepcji artystycznej twórcy, jak i od światopoglądu epoki.

	<p>34 omijają także tych, którzy są prawi, a Los nie oszczędza także</p> <p>35 tych, którzy w swoim życiu poszukują mądrości. Utwór kończy</p> <p>36 się pytaniem retorycznym, które ujawnia, że rozpacz odbiera nie</p> <p>37 tylko nadzieję na pocieszenie, ale także możliwość rozsądnego</p> <p>38 oglądu rzeczywistości. Jest więc tren XI, a szerzej – cały cykl</p> <p>39 „Trenów” – dowodem na przemianę ducha renesansowego</p> <p>40 humanizmu w poezji Kochanowskiego. Wciąż silne są w tych</p> <p>41 wierszach powiązania z Antykiem – sam wybór gatunku o tym</p> <p>42 świadczy, ale Kochanowski dokonuje ich przewartościowania.</p> <p>43 W przeciwieństwie do starożytnego pierwowzoru, bohaterką</p> <p>44 tekstu czyni nie sławną osobistość, a małe dziecko, którego</p> <p>45 życie miało wartość przede wszystkim dla rodziców. Buduje</p> <p>46 w ten sposób bardzo osobistą perspektywę. Równocześnie</p> <p>47 odnosi się do światopoglądu antycznego – do filozofii stoickiej.</p> <p>48 Sławione wcześniej horacjańskie ideały harmonii, zachwyty</p> <p>49 doskonałością świata – upadają w obliczu osobistego</p> <p>50 nieszczęścia. Poeta podważa wcześniejszą wiarę w sens</p> <p>51 antycznych cnót, takich jak mądrość, które zdają się tracić na</p> <p>52 ważności wobec śmierci dziecka. Dopiero ostatni utwór cyklu</p> <p>53 pokazuje pogodzenie się ze stratą, powrót do porzuconych</p> <p>54 wcześniej ideałów, jest pocieszeniem i napomnieniem.</p> <p>55 W utworze matka poety nakazuje mu powrót do wiary</p> <p>56 w doskonałość i nieskończoną mądrość Boga i Jego planów</p> <p>57 wobec człowieka, a także zachowanie pokory wobec wyroków</p> <p>58 losu. Można zatem powiedzieć, że „Treny” są nie tylko</p> <p>59 autobiograficznym zapisem żałoby ojca, ale także sposobem na</p> <p>60 zapis etapów kształtowania dojrzałego (choć tragicznego)</p> <p>61 humanizmu.</p> <p>62 Literatura zatem może być przestrzenią rozważań</p> <p>63 o charakterze autotematycznym, nie tylko w wymiarze</p> <p>64 jednostkowym – opowieści o człowieku doświadczającym, ale</p> <p>65 także opowieści o kształtowaniu się kreacji poety. Śladów</p> <p>66 takiego podejścia można szukać także w epokach</p> <p>67 następujących po renesansie. Doskonałym przykładem</p> <p>68 realizacji tendencji autobiograficznych w kontekście rozważań</p> <p>69 o roli poety może być III część „Dziadów” Adama Mickiewicza.</p>	
--	---	--

70	Utwór ten powstał w 1832 roku, a zatem po klęsce powstania	
71	listopadowego. Treści zawarte w dramacie w kontekście	
72	autobiografizmu można rozpatrywać w dwóch wymiarach:	
73	wykorzystania wątków z własnego życia i tworzenia koncepcji	
74	roli artysty. Mickiewicz odniósł się do procesu filomatów,	
75	w którym uczestniczył dziesięć lat przed napisaniem III części	
76	„Dziadów”. Wśród bohaterów dramatu odnaleźć możemy	
77	postaci, które mają swoje pierwowzory w autentycznych	
78	osobach. Na przykład Tomasz, który odnosi się do przyjaciela	
79	Mickiewicza, Tomasza Zana, skazanego w procesie filomatów.	
80	Podobnie Senator to literacka wersja Nowosilcowa, który jako	
81	urzędnik carski uczestniczył w tym procesie. Odniesienia do	
82	wydarzeń z lat 20. służą także jako punkt wyjścia do budowania	
83	metafory dla bardziej aktualnej, popowstaniowej sytuacji. Uważa	
84	się, że dla Mickiewicza była to literacka próba dokonania	
85	rehabilitacji za to, że nie wziął udziału w zrywie narodowym.	
86	W tym kontekście na plan pierwszy wysuwa się postać	
87	Konrada. Jest on figurą romantycznego poety, który w chwili	
88	nadprzyrodzonego natchnienia wygłasza pełen pasji monolog –	
89	Wielką Improwizację. Wyraża w nim swoją koncepcję poezji,	
90	która w swojej kreatywnej mocy zrównuje poetę do Boga.	
91	Pokazuje, jaką władzę nad ludzkością powinien mieć artysta –	
92	jego słowa mogą poprowadzić do czynu, wskazywać drogę,	
93	nawoływać do buntu. Wobec przekonania o własnej	
94	wyjątkowości i roli w świecie, tym mocniej wybrzmiewają słowa	
95	o samotności poety w świecie. Jednocześnie jest „Wielka	
96	Improwizacja” zapisem rozprawy z pychą poety, która może	
97	doprowadzić do upadku. To właśnie zakończenie tej sceny	
98	w dramacie pokazuje mierzenie się samego Mickiewicza	
99	z ciężarem zadań, jakie na nim jako poecie narodowym	
100	spoczęły wobec wydarzeń granicznych dla losów Polski. W tym	
101	sensie są „Dziady” zwierciadłem dla koncepcji romantyzmu.	
102	Wątki autobiograficzne w kontekście rozważań o roli artysty	
103	w świecie widoczne są także w „Mistrzu i Małgorzacie” Michała	
104	Bułhakowa. Jest to powieść wielowątkowa, stanowi zwieńczenie	
105	pisarstwa autora. Akcja utworu rozgrywa się w ciągu trzech	

106	majowych dni w Moskwie podczas wizyty szatańskiej trupy	
107	Wolanda. Równolegle rozgrywa się wątek historii miłosnej	
108	Mistrza i Małgorzaty, a wreszcie – wątek tworzenia dzieła przez	
109	Mistrza. Ten ostatni będzie najbardziej interesujący	
110	w kontekście autobiografizmu. Motyw pisania i tworzenia jest	
111	jednym z najważniejszych w utworze. Mistrz pragnie	
112	przedstawić światu wiekopomne dzieło, zawierające najgłębszą	
113	prawdę, spotyka się jednak z odrzuceniem. Jego arcyzm	
114	przeciwstawiony jest w powieści pisarzom reżimowym	
115	z Massolitu, dla których literatura nie ma już tak wielkiego	
116	znaczenia, a stanowi sposób na łatwe życie w rzeczywistości	
117	stalinowskiej Rosji. Historia Mistrza pokazuje, że tylko	
118	prawdziwa, zaangażowana sztuka ma znaczenie – mimo że	
119	Mistrz spalił rękopis, jego dzieło przetrwa, ma wartość	
120	ponadczasową.	
121	Autobiografizm w „Mistrzu i Małgorzacie” można	
122	rozpatrywać dwojako. Jest to zapis doświadczeń autora	
123	w zniewolonym kraju, cenzurowanego i ograniczanego przez	
124	siły polityczne. Sam Bułhakow doświadczył w swoim życiu	
125	wpływu nieprzychylności władz – nie mógł publikować	
126	i przekazywać swojej artystycznej wizji szerszemu gronu	
127	odbiorców. Jednak wydźwięk powieści ma także charakter	
128	uniwersalny. Pokazuje tragizm wielkiego artysty zmagającego	
129	się z niezrozumieniem otoczenia.	
130	Wątki autobiograficzne pojawiały się w dziełach niemal	
131	wszystkich epok. Już starożytny poeta Horacy zastanawiał się	
132	nad tym, jaką spuściznę pozostawi po sobie potomkom, i dał	
133	temu wyraz w swojej odzie. W późniejszych epokach twórcy	
134	także sięgali po własne doświadczenia, czyniąc z nich materiał	
135	literacki. Funkcje tak rozumianego autobiografizmu mogą być	
136	różne. Pozwalają na przewartościowanie własnego	
137	światopoglądu jak w „Trenach”, są okazją do opisania zadań	
138	poezji i poety w sprawie narodowej jak w „Dziadach”, a także	
139	pozwalają nadać własnym losom ponadczasowy i uniwersalny	
140	charakter jak w „Mistrzu i Małgorzacie”. Wykorzystanie wątków	
141		

_____	142	z życia artystów nadaje ich tekstom autentyczny charakter, czytelny dla odbiorców nawet wiele lat później.	_____
_____	143		_____

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2	1	0	
		A	B	D	C	E

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

liczba bł. w spójności

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny:

.....

.....

.....

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7		6		5			4			3			2			1			0			liczba błędów językowych
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C	3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F	

Uzasadnienie oceny:

.....
 .....
 .....

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

liczba bł. ort.

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

liczba bł. int.

Łączna liczba punktów: .....

